

Samenvatting advies 'Wetsvoorstel Rechtspositie gesloten jeugdinstellingen'

Op 2 juli 2020 is het wetsvoorstel Rechtspositie gesloten jeugdinstellingen (hierna: het wetsvoorstel) in consultatie gegaan. De Afdeling advisering van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (hierna: de RSJ) is gevraagd op dit wetsvoorstel te reageren.

Strekking wetsvoorstel

Het wetsvoorstel kent drie primaire doelstellingen. In de eerste plaats wordt met dit wetsvoorstel beoogd de rechtspositie van jeugdigen in geslotenheid te verbeteren. In de tweede plaats heeft het wetsvoorstel tot doel de rechtspositie van deze jeugdigen zoveel mogelijk te harmoniseren. Tot slot ondersteunt dit wetsvoorstel de ontwikkeling naar meer kleinschaligheid bij het gesloten plaatsen van jeugdigen.

De basis van het wetsvoorstel wordt gevormd door drie te onderscheiden regimes van gesloten plaatsingen voor jeugdigen: 1. Het beperkt gesloten regime (kleinschalige voorzieningen), 2. Het gesloten regime (instellingen voor jeugdzorg^{plus}), en 3. Het hoog beveiligd gesloten regime (justitiële jeugdinrichtingen). Oplopend van het beperkt gesloten regime naar het hoog beveiligd gesloten regime is er sprake van verschillende beveiligingsniveaus die gepaard gaan met meer en ingrijpendere mogelijkheden met betrekking tot het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen. In het hoog beveiligd gesloten regime kunnen tot slot disciplinaire straffen worden opgelegd.

Onduidelijkheden binnen vier thema's

De RSJ onderschrijft de stap naar harmonisatie van de rechtspositie van jeugdigen in gesloten instellingen. Daarnaast is de RSJ positief over het feit dat met dit wetsvoorstel de kleinschalige voorzieningen een formele positie krijgen. De RSJ concludeert echter dat deze harmonisatie met dit wetsvoorstel niet optimaal wordt gerealiseerd. Dit komt in de eerste plaats door het feit dat de jeugd-ggz niet bij dit harmonisatietraject betrokken is geweest. In de tweede plaats stelt de RSJ vast dat er wettelijke hiaten en onduidelijkheden zijn ontstaan nu het wetsvoorstel slechts ten dele de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj) en hoofdstuk 6 van de Jeugdwet (Jw) vervangt en er niet gekozen is voor één wet.

Aan de hand van vier thema's heeft de RSJ beschouwd hoe de situatie er voor jeugdigen uit komt te zien na inwerkingtreding: 1. Grondslag en doelstellingen vrijheidsbeneming, 2. Drie niveaus van geslotenheid, 3. Vrijheidsbeperkende maatregelen en disciplinaire straffen, en 4. De klacht- en beroepsregeling.

Met betrekking tot het eerste thema constateert de RSJ dat in het wetsvoorstel is gekozen voor een andere formulering van de doelstellingen van de vrijheidsbeneming dan

onder artikel 2 lid 2 Bjj. Vanwege deze herformulering lijkt (onder meer) de re-integratie van de jeugdige niet langer voorop te staan.

Wat betreft het tweede thema concludeert de RSJ dat er meer duidelijkheid moet komen over het plaatsingsproces en de criteria voor plaatsingsbeslissingen, zowel voor jeugdigen met een strafrechtelijke titel als voor jeugdigen met een civielrechtelijke titel.

Over het derde thema merkt de RSJ onder meer op dat de inzet van ingrijpende vrijheidsbeperkende maatregelen met meer waarborgen moet zijn omkleed. Daarnaast is de RSJ van oordeel dat insluiting in een separatieruimte niet meer mogelijk mag zijn en dat de maximale duur van insluiting dient te worden beperkt. Bovendien acht de RSJ insluiting in het kader van een disciplinaire straf ongewenst.

Met betrekking tot het vierde en laatste thema constateert de RSJ dat belangrijke bepalingen uit de Bjj niet zijn overgenomen in het wetsvoorstel. Hierdoor lijkt de rechtspositie van, met name strafrechtelijk geplaatste, jeugdigen te zijn verslechterd in plaats van verbeterd.

Advies

Het bovenstaande leidt naar het oordeel van de RSJ niet alleen tot een verslechtering van de rechtspositie maar ook tot extra onduidelijkheden voor jeugdigen en medewerkers van gesloten instellingen. Dit kan naar oordeel van de RSJ worden ondervangen door één wet op te stellen betreffende de rechtspositie van jeugdigen in geslotenheid. De kernaanbeveling van dit advies is dan ook om hoofdstuk 6 Jw en de Bjj te integreren tot één wet. Om de harmonisatie compleet te maken dienen daarbij ook de relevante bepalingen uit de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en de Wet zorg en dwang (Wzd) te worden betrokken.

